

Лише адекватне та досить швидке реагування у вигляді внесення змін і уточнень до вже прийнятих стратегій та оперативних заходів державної регіональної політики здатні посилити її значимість задля розв'язання наявних проблем місцевого, регіонального, міжрегіонального й міждержавного характеру.

Головня Ю. І., канд. екон. наук, доцент,
Трубей О. М., канд. екон. наук, доцент,
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Перехід регіональної економіки до моделі сталого інноваційного розвитку, яка заснована на раціональному ресурсоспоживанні та мінімізації антропогенного впливу процесів виробництва та споживання товарів і послуг, обумовлює необхідність дослідження проблем активізації екологічного підприємництва в регіоні.

Екологічне підприємництво виступає важливим елементом у забезпеченні екологічної безпеки та поліпшенні якості навколишнього середовища, а також є одним із стратегічних напрямів реалізації екологічних перетворень. Під ним розуміють діяльність з виробництва і реалізації товарів, здійснення робіт і послуг, спрямованих на запобігання негативного впливу на навколишнє середовище.

Необхідність розвитку, удосконалення і поширення екологічного підприємництва в Україні обумовлена пріоритетами, визначеними у міжнародних документах, таких як Конвенція ООН з навколишнього середовища та розвитку (1992 р.), «Декларація тисячоліття» ООН (2000 р.), документах Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.), чинних законах України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст.48), «Про екологічний аудит», «Про відходи», рекомендаціях Постанови Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні (2003), нор-

мативно-правових актів про інноваційну та інвестиційну діяльність у різних галузях економіки України щодо підтримки екологічної рівноваги на території України, забезпечення екологічної безпеки, збереження генофонду Українського народу [1].

Серед факторів, що сприяють розвитку екологічного підприємництва, слід передусім виділити посилення міжнародних та національних екологічних стандартів; розвиток екологічних ринків товарів і послуг; посилення зацікавленості споживачів в отриманні екологічних благ та послуг, а виробників у виробництві конкурентоспроможної продукції з урахуванням екологічної складової; удосконалення державного регулювання екологічного підприємництва в регіоні тощо.

Результативність екологічного підприємництва пов'язана з швидким реагуванням на потреби суспільства, що найбільше характерне для підприємств малого та середнього бізнесу. Відтак, саме ці підприємства повинні в першу чергу відповідати принципам ринкової економіки та мати пріоритетну державну підтримку у вигляді пільгового кредитування, виділення бюджетних коштів, звільнення від митних зборів наукоємних, зокрема природоохоронних, технологій та спеціалізованого обладнання тощо.

Зарубіжний досвід свідчить, що з активізацією даного виду діяльності зростає роль фіскальних та економічних стимулів у галузі екологізації регіонального розвитку та пріоритетним стає збільшення частки нематеріальних активів: екологічних інновацій, альтернативної енергетики, рециклінгу та повторного використання ресурсів, а також зростання соціальної відповідальності бізнесу. Крім того, відбувається акумулювання коштів для активізації екологічного підприємництва шляхом консолідації ресурсів держави та приватного бізнесу на пріоритетних напрямках діяльності.

Відтак, стратегічним напрямком збалансованого регіонального розвитку сьогодення в Україні має стати створення економічно ефективних, нормативно-правових, інституціональних та організаційних умов для розвитку екологічного підприємництва. Його кінцевою метою повинно стати створення стійкої системи, при якій покриваються не тільки експлуатаційно-організаційні витрати, пов'язані з поточним виконанням робіт, наданням послуг, але і з'явиться можливість інвестування у ресурсо — та енергозберігаючі проекти.

Індикатором успішного розвитку екологічного підприємництва в регіоні може стати складання екологічних рейтингів діяльності екологічно орієнтованих підприємств в умовах реалізації принципів сталого розвитку на основі визначення показників конкурентоспроможності з урахуванням екологічної складової. Таких комплексних оцінок поки що на державному рівні не проводилось, проте є певний досвід їх розробки і впровадження у деяких вітчизняних науково-дослідних та суспільних організаціях. Таким чином, рейтинги, на наш погляд, можуть стати засобом перетворення громадської думки у дієвий господарський інструмент механізму екологізації регіонального розвитку.

Збалансований розвиток регіону, направлений на екологізацію діяльності, передбачає включення екологічного підприємництва у пріоритети регіональної та бюджетної політики шляхом: формування механізму відповідальності виробників за забруднення навколишнього природного середовища; сприяння розвитку екологічної інфраструктури; побудови екологічної інформаційної системи (дослідницькі центри, виставки-ярмарки, які просувають екологічні інновації, електронні банки даних, у т. ч. регіональні кадастри відходів); розвитку екологічного виховання та безперервної екологічної освіти; сприяння екологічній рекламі, еколінггу, венчурним фондам; організації міжрегіонального та міжнародного співробітництва [2].

Від активності впровадження екологічного підприємництва, створення необхідних і достатніх умов для його випереджаючого розвитку буде значною мірою залежати поліпшення природоохоронної діяльності та послідовне оздоровлення навколишнього природного середовища на всіх рівнях господарювання.

Література

1. Андреева Н. М., Козловцева В. А. Екологічно чисте виробництво в системі екологічного підприємництва: систематика наукового бачення та взаємозв'язку / Н.М. Андреева, В.А. Козловцева // Економічні інновації: 36. наук. пр. — Одеса: ІПРЕД НАН України, 2012. — Вип. 48. — С. 8—17.

2. Екологічне підприємництво та екологізація підприємництва: теорія, організація, управління [Текст]: монографія / Л. В. Жарова, Є. Ю. Какутич, Є. В. Хлобистов; за ред. акад. НАН України Б. М. Данилишина; Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, Науково-дослідний ін-т сталого розвитку та природокористування. — Суми: Університетська книга, 2009. — 240 с.